

Spor Bilimlerinde Empati ve Farkındalık Çalışmaları: Yetersizliklerin Ne Kadar Farkındayız?

Empathy and Awareness Studies in Sport Sciences: How Aware of Inadequacies are We?

Şevval AKAYDIN¹ , Atike YILMAZ²

^{1,2} Muş Alparslan Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Muş, Türkiye.

Özet

Bu çalışmada amaç, spor bilimi alanında engellilere yönelik yapılan deneysel empati ve farkındalık çalışmalarını incelemektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Çalışmaya 2009-2023 yılları arası engelli bireylere yönelik spor bilimi alanında yapılan 25 bilimsel makale çalışması dâhil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak ULAKBİM, Google Akademik, Web of Sciences, ERIC) ve Pumbed veri tabanları kullanılmıştır. Çalışmalar, yıl, yöntem, örneklem türü, örneklem büyüklüğü ve çalışılan yaş grubu değişkenleri açısından incelenmiştir. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılarak frekans ve yüzde hesaplaması yapılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgularda, çalışmaların 2021 ve 2022 yıllarında daha çok yapıldığı, yöntemsel olarak karma yöntemlerin kullanıldığı, örneklem türüne göre yapılan çalışmaların çoğunlukla ortaokul öğrenciler ile gerçekleştirildiği, örneklem büyüklüğünde 100 ve daha az katılımcı ile yapılan çalışmaların daha çok olduğu ve çalışılan yaş grubunda ise en çok 0-18 yaş grubunun yoğunlukta olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, 2009-2023 yılları arası yapılan toplam 25 bilimsel makale çalışmasının on dört yıllık süre içinde yetersiz sayıda olduğu, spor bilimi alanında engellilere yönelik yapılan empati ve farkındalık çalışmalarının sayısının artırılması, örneklem büyüklüğünün daha geniş kitlelere yayılması gerektiği önerilmektedir. Bununla birlikte araştırmacı ve eğitimcilere konu üzerine fikir vermesi, yapılan çalışmaları değerlendirmeye olanak tanınması, alandaki ihtiyaç ve eksikliklerin farkına varılması gelecekte yapılacak çalışmalara yön vermesi açısından yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Spor, Empati, Farkındalık, Yetersizlik

Abstract

The aim of this study is to examine the experimental empathy and awareness studies for the disabled in the field of sports science. Document analysis, one of the qualitative research methods, was used in the study. 25 scientific article studies in the field of sports science for people with disabilities between the years 2009-2023 were included in the study. ULAKBİM, Google Scholar, Web of Sciences, (ERIC), and Pumped databases were used as data collection tools. Studies were examined in terms of year, method, sample type, sample size, and age group studied. In the analysis of the data, frequency and percentage calculations were made using the content analysis method. According to the findings of the research, the studies were mostly conducted in 2021 and 2022, mixed methods were used methodically, the studies conducted according to the sample type were mostly carried out with secondary school students, the number of studies with 100 or fewer participants in the sample size was more, and the age group studied was the lowest. It has been determined that the 0-18 age group is mostly concentrated. As a result, it is suggested that a total of 25 scientific article studies conducted between 2009-2023 were insufficient in fourteen years, the number of empathy and awareness studies conducted in the field of sports science for the disabled should be increased, and the sample size should be spread to wider masses. In addition, it is thought that it will be useful in terms of giving researchers and educators an idea on the subject, allowing the evaluation of the studies done, recognizing the needs and deficiencies in the field, and guiding future studies.

Keywords: Sport, Empathy, Awareness, Inadequacy

Spor ve Bilim Dergisi 01(02):01-12

e-ISSN: 2980-2067

Sorumlu yazar: Şevval AKAYDIN,
sevvalakydn@gmail.com

Künye: Akaydin Ş. ve Yılmaz A, Spor Bilimlerinde Empati ve Farkındalık Çalışmaları: Yetersizliklerin Ne Kadar Farkındayız? (2023). Spor ve Bilim Dergisi, 1(2), 01-12.

Tarihler:

Geliş: 09.06.2023

Kabul: 06.09.2023

Yayın: 11.10.2023

GİRİŞ

Spor, insanlık ve toplum için barış, kardeşlik, eğlence, oyun, yarış ve boş zaman değerlendirmede bir araçtır. Aynı zamanda kas gücüne dayanması bakımından fiziksel; azim, kararlılık ve disiplin gerektirdiği için psikolojik, sosyolojik boyutu olan, bu nedenle disiplinler arası ele alınan bir olgudur (Bindesen ve Bindesen, 2020). Bu yüzden insanlara sporun kavga için değil, barış, kardeşlik ve dostluk içinde düzenlenen bir rekabet olduğu öğretilmelidir (Belousov, 2016). Dolayısıyla spor rekabet çerçevesi içinde olduğundan kişinin empati ve farkındalık yeteneğinin de gelişmiş olması gerekmektedir. (Ocete vd., 2022).

Empati kavramı, insanın kendi benliğinin ayrımını kaybetmeden karşıdakini sanki “O imiş” gibi anlaması ve onu doğru anlamak için de karşı Ben’e ait iletiyi yine karşı Ben’deki anlamlılık açısından değerlendirmesi esasına dayandırılmaktadır (Nelson vd., 2022). Empatiyi duygusal zekânın dinamikleri içerisinde değerlendiren Goleman (2007) da kişilerin empati duyabilmesi için içgörüyeye sahip olmaları gerektiğini çünkü kendini ve duygularını tanıyan birey, etrafındaki kişilerin de duygularına karşı hassas davranış sergiler şeklinde ifade etmiştir. Empati yeteneği yüksek olan kişilerin aynı zamanda farkındalıklarının da yüksek düzeyde olduğu ve her düzeydeki kişilik gelişimi için önemi olduğu belirtilmektedir (Uygur, 2019; Derman vd., 2020). Kabat-Zinn, (2009) farkındalığı, kişinin kendini tanıması ve bu yolla doğruları bulmaya yönelten bir uyanma süreci olarak tanımlamıştır. Bununla birlikte farkındalığın yüksek seviyede olması kişilerin sevgi, merhamet, affetme gibi duygularını besleyerek öz anlayış düzeylerini yükseltmelerine olanak sağlamakta aynı zamanda düşüncelerini sakinleştirmesinde ve zihninde olup biteni kavrayabilmesinde de rol oynamaktadır (Alpay, 2021; Özyeşil, 2011). Farkındalığın kendini tanıma ve bulmaya yönelten uyarılama süreci dışında, kişinin çevresindeki yetersizliğe sahip olan bireylere karşı da farkındalığının geliştirilmesinde önemli olduğu belirtilmiştir (Arslan, 2016).

Literatürde engelli bireylere yönelik yapılan farkındalık ve empati çalışmaları incelendiğinde; Liu vd. (2010) tarafından yapılan çalışmada okullarda tipik gelişim gösteren bireylerin engellilere karşı farkındalık ve empati düzeyinin ne olduğunu belirlemeyi amaçladıkları paralimpik okul günü programının katılımcıların engelli bireylere karşı farkındalıklarını arttırabileceğini belirtmişlerdir. Lloyd vd. (2017) yapılan çalışmada ilkokul öğrencileri üzerinde “Tıpkı Sizin Gibi” engellilik bilinçlendirme programı uygulamışlar ve araştırma sonucunda uygulanan programın ilkokul öğrencilerinin engelli akranlarına yönelik empati düzeylerini ve farkındalıklarını arttırdığını belirtmişlerdir. McKay vd. (2022) lisans

öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada paralimpik beceri laboratuvarının öğrencilerin engelli bireylere yönelik farkındalıklarını arttırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Ison vd. (2010) uyguladıkları engelli farkındalık programının, Avustralya'da 9-11 yaşları arasındaki öğrencilerde engelli bireylere yönelik farkındalıklarını arttırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Hacıoğlu ve Suiçmez (2022) okul öncesi öğrencilerin engelli akranlara karşı empati düzeylerini “ Okulumuzu Görme Engelli Birey İçin Tasarlıyoruz” adlı beş günlük bir eğitim programı sonucunda öğrencilerin empati düzeylerini arttırdığını belirtmişlerdir. McKay vd. (2023)’ te yaptıkları çalışmada, paralimpik okul günleri empati programının kırsal kesimdeki lise öğrencilerinin engelli bireylere yönelik algıları üzerindeki etkisini ve deneyimlerini öğrenciler üzerinde olumlu etkileri olduğunu belirtmişlerdir. Bu doğrultuda yetersizliği olan bireylere yönelik yapılan uygulamalı empati ve farkındalık çalışmalarının bireyler üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Ancak konu ile ilgili ulusal literatürde sınırlı çalışmaya rastlanması bu çalışmanın önemini arttırmaktadır. Ayrıca, kişilerin yaşadığımız toplumun bir parçası olan engelli bireylere karşı empati ve farkındalığının artırılması da toplumsal bütünleşme adına büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, çalışmadan çıkan sonuçların araştırmacı ve eğitimcilerle konu üzerine fikir vermesi, yapılan çalışmaları değerlendirmeye olanak tanınması, alandaki ihtiyaç ve eksikliklerin farkına varılması ve gelecekte yapacakları çalışmalara yön vermesi açısından yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu amaçla çalışma, spor bilimi alanında engellilere yönelik yapılan uygulamalı empati ve farkındalık çalışmalarını incelenmesi üzerine odaklanmıştır.

YÖNTEM

Çalışma Tasarımı

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Dokümanlar nitel araştırmada önemli bir veri kaynağıdır. Araştırılması hedeflenmiş olgu veya olgular hakkında bilgi veren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmalarda doküman incelenmesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleriyle de beraber kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Katılımcılar/Araştırma Grubu

Araştırmaya 2009-2023 yılları arası engelli bireylere yönelik spor bilimi alanında empati ve farkındalık üzerine yapılan deneysel makale çalışmaları dâhil edilmiştir. Makaleler için ULAKBİM, Google Akademik, Web of Sciences, ERIC ve Pumbed veri tabanları kullanılarak, engellilik, empati, engelli farkındalığı, paralimpik okul günleri, engellilerde drama ve rol model

anahtar kelimeleri ile tarama yapılmıştır. Ulaşılan 25 bilimsel çalışma araştırmaya dâhil edilmiştir.

İstatistiksel Analiz

Verilerin analizinde, nitel veri analizi tekniklerinden biri olan içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem birbiri ile benzerlik gösteren verileri belirli kod ve oluşturulan temalar çevresinde bir araya getirerek, okuyucunun anlayacağı bir şekilde düzenleyip yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmaya dâhil edilen çalışmaları incelemek için araştırmacılar tarafından içerik analizi tablosu oluşturulmuştur. Elde edilen bulgular, 2009-2023 yılları arası yapılan makale çalışmaları kendi aralarında karşılaştırılacağı için, içerik tablosunda kullanılan temalar; yıl, yöntem, örneklem türü, örneklem büyüklüğü ve çalışılan yaş grubu olarak belirlenmiştir. Çalışmalar oluşturulan içerik analizi formunda iki farklı kodlayıcı tarafından kodlanmıştır. Ayrıca bağımsız bir akademisyen tarafından da kodlar tekrar gözden geçirilmiştir. Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen formül (güvenirlik=görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı) kullanılarak kodlayıcılar arasındaki uyum puanı hesaplanmıştır. Hesaplanan puan arasındaki uyum %94 olarak bulunmuş ve bu da uyumun yüksek olduğunu göstermektedir. Kodlayanlar arasındaki uyumun %80 aralığında olması gerektiği beklenmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Ayrıca SPSS paket programında temaların frekans ve yüzde dağılımları incelenmiş ve tablolar halinde gösterilmiştir.

Uygulanan Testler/Veri Toplama Prosedürü

Araştırmada veriler doküman incelemesi kullanılarak toplanmıştır. Alan yazın incelemesi sonucunda araştırmada ele alınacak çalışmalar için birtakım ölçütler belirlenmiştir. Bu ölçütlerde; çalışmaların spor bilimi alanında yapılması, engellilere yönelik empati etkinliklerinin ve deneysel farkındalık çalışmalarının olması gibi başlıklar yer almıştır. Ölçütlerin bu şekilde belirlenmesinde, yapılan bütün çalışmalardan genel ve bütüncül bir sonuç çıkarılmak istenmesi amaçlanmıştır. İnceleme sonucunda belirlenen ölçütlere göre toplam 25 bilimsel makale çalışmasına ait bulgular, tablolar haline getirilerek “yıl, yöntem, örneklem türü, örneklem büyüklüğü ve çalışılan yaş grubu” başlıkları halinde incelenmiştir. Engellilik, empati, engelli farkındalığı, paralimpik okul günleri, engellilerde drama ve rol model anahtar kelimeleri ile tarama yapılmıştır

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın problemlerinde yer alan sorulara yanıt aramak için yapılan içerik analizi sonucunda ulaşılan bulgular yer almaktadır.

Tablo 1. 2009-2023 Yılları Arası Yapılan Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	N	%
2009	2	8
2010	2	8
2011	1	4
2012	1	4
2013	2	8
2014	-	-
2015	-	-
2016	1	4
2017	2	8
2018	1	4
2019	3	12
2020	1	4
2021	4	16
2022	4	16
2023	1	4
Total	25	100

Tablo 1’de paralimpik okul günleri ve engelli farkındalığı hakkında 2009 yılında %8 ile iki çalışma, paralimpik okul günleri ve engelli farkındalığı hakkında 2010 yılında %8 ile iki çalışma, engelli farkındalığı hakkında 2011 yılında %4 ile bir çalışma, engelli farkındalığı hakkında 2012 yılında %4 ile bir çalışma, engelli farkındalığı hakkında 2013 yılında %8 ile iki çalışma, paralimpik okul günleri hakkında 2016 yılında %4 ile bir çalışma, engelli farkındalığı ve empati hakkında 2017 yılında %8 ile iki bir çalışma, engellilerde drama ve rol model hakkında 2018 yılında %4 ile bir çalışma, paralimpik okul günleri ve empati hakkında 2019 yılında %12 ile üç çalışma, engellilerde drama ve rol model hakkında 2020 yılında %4 ile bir çalışma, paralimpik okul günleri, engelli farkındalığı ve empati hakkında 2021 yılında %16 ile dört çalışma, paralimpik okul günleri, engelli farkındalığı ve empati hakkında 2022 yılında %16 ile dört çalışma ve paralimpik okul günleri hakkında 2023 yılında %4 ile bir çalışma yapıldığı belirlenmiştir.

Tablo 2. 2009-2023 Yılları Arası Yapılan Çalışmaların Yöntemine Göre Dağılımı

Çalışma Türü	N	%
Nitel	-	-
Nitel	10	40
Karma	15	60
Total	25	100

Tablo 2’de çalışmalarda kullanılan yöntemlere göre, %40 ile on nitel yöntem çalışmasından iki çalışmanın engelli farkındalığı, beş çalışmanın paralimpik okul günleri, iki çalışmanın empati ve bir çalışmanın da engellilerde drama ve rol model ve hakkında olduğu, %60 ile on beş karma yöntem çalışmasından dört çalışmanın paralimpik okul günleri, sekiz çalışmanın engelli farkındalığı, iki çalışmanın empati ve bir çalışmanın da engellilerde drama ve rol model hakkında yapıldığı belirlenmiştir.

Tablo 3. 2009-2023 Yılları Arası Yapılan Çalışmaların Örneklem Türüne Göre Dağılımı

Örneklem Türü	N	%
Okul Öncesi Öğrencileri	2	8
İlkokul Öğrencileri	4	16
Ortaokul Öğrencileri	8	32
İlkokul ve Ortaokul Öğrencileri	1	4
Ortaokul ve Lise Öğrencileri	1	4
İlkokul, Ortaokul ve Lise Öğrencileri	2	8
Lise Öğrencileri	1	4
Üniversite Öğrencileri	6	24
Total	25	100

Tablo 3’ te örneklem türüne göre, %8 ile iki çalışmanın engelli farkındalığı ve empati hakkında okul öncesi öğrencileri ile, %16 ile dört çalışmanın paralimpik okul günü, engelli farkındalığı, empati ve engellilerde drama ve rol model hakkında ilkokul öğrencileri ile, %32 ile sekiz çalışmadan dördünün paralimpik okul günü, üçünün engelli farkındalığı ve birinin ise engellilerde drama ve rol model hakkında ortaokul öğrencileri ile, %4 ile bir çalışmanın engelli

farkındalığı hakkında ilkokul ve ortaokul öğrencileri ile, %4 ile bir çalışmanın paralimpik okul günü hakkında ortaokul ve lise öğrencileri ile, %8 ile bir çalışmanın engelli farkındalığı hakkında ilkokul, ortaokul ve lise öğrencileri ile, %4 ile bir çalışmanın paralimpik okul günü hakkında lise öğrencileri ile ve %24 ile altı çalışmadan ikisinin paralimpik okul günü, ikisinin engelli farkındalığı ve ikisinin ise empati hakkında üniversite öğrencileri ile yapıldığı belirlenmiştir.

Tablo 4. 2009-2023 Yılları Arası Yapılan Çalışmaların Örneklem Büyüklüğüne Göre Dağılımı

Örneklem Büyüklüğü	N	%
100 ve daha az	15	60
101 ve üzeri	10	40
Total	25	100

Tablo 4’de örneklem büyüklüğüne göre, %60 ile on beş çalışmanın sekizinin paralimpik okul günü, ikisinin engelli farkındalığı, üçünün empati ve ikisinin ise engellilerde drama ve rol model hakkında 100 ve daha az katılımcı ile, %40 ile on çalışmanın birinin paralimpik okul günü, sekizinin engelli farkındalığı ve birinin ise empati hakkında 101 ve üzeri katılımcı ile gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Tablo 5. 2009-2023 Yılları Arası Yapılan Çalışmaların, Çalışılan Yaş Grubuna Göre Dağılımı

Yaş	N	%
0-18	19	76
19-30	6	24
Total	25	100

Tablo 5’ te çalışılan yaş grubuna göre, %76 ile on dokuz çalışmanın dokuzunun paralimpik okul günü, altısının engelli farkındalığı, ikisinin empati ve ikisinin ise engellilerde drama ve rol model hakkında sıfır-on sekiz yaş grubu ile, %24 ile altı çalışmanın ikisinin paralimpik okul günü, ikisinin engelli farkındalığı ve ikisinin ise empati hakkında on dokuz-otuz yaş grubu ile çalışıldığı belirlenmiştir.

TARTIŞMA

Bu araştırmada spor bilimi alanında engellilere yönelik yapılan uygulamalı empati ve farkındalık çalışmaları ele alınmış, çalışmalar yıl, yöntem, örneklem türü, örneklem büyüklüğü ve çalışılan yaş grubu değişkenlerine göre incelenmiştir.

2009-2023 yılları arası spor bilimi alanında engellilere yönelik empati üzerine yapılan makale çalışmaları incelendiğinde; yıllara göre 2009 yılında iki, 2010 yılında iki, 2011 yılında bir, 2012 yılında bir, 2013 yılında iki, 2016 yılında bir, 2017 yılında iki, 2018 yılında bir, 2019 yılında üç, 2020 yılında bir, 2021 yılında dört, 2022 yılında dört ve 2023 yılında bir çalışma yapıldığı ve son yıllarda yapılan makale çalışmalarının sayısında artış yaşandığı görülmektedir (Pérez-Torralba vd., 2019; McKay vd., 2021; Anderson vd., 2021; McKay vd., 2022; Ocete vd., 2022). Ayrıca, 2014 ve 2015 yıllarında engellilere yönelik empati üzerine makale çalışması yapılmadığı ve en çok makale çalışmasının 2019, 2021 ve 2022 yıllarında yapıldığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, kişilerarası ilişkide ve sosyal etkileşimde kritik bir rol oynayan empati kavramına verilen öneminin son yıllarda daha da arttığını, çalışma alanının genişlediğini, araştırmacılar tarafından en çok ilgi duyulan ve tartışılan kavramların başında geldiğini söyleyebiliriz (Başer vd., 2019; Sezgin ve Şimşek, 2021).

Yapılan makale çalışmaları yöntemsel açıdan incelendiğinde on çalışmada nitel yöntem kullandığı, on beş çalışmada karma yöntem kullanıldığı ve nicel yöntem kullanılmadığı tespit edilmiştir. Bu manada engellilere yönelik empati üzerine makale çalışmalarında daha çok karma yöntemlerin tercih edildiği, nitel veya nicel yöntemlerin çok az kullanıldığı görülmektedir. Kocaman Karoğlu (2015) çalışmasında, son yıllarda karma yöntemlerin araştırma makalelerinde sıkça tercih edildiğini ve karma yöntemleri kullanan araştırmacı sayısında bir artışın olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Bunun nedeni olarak, günümüz karma yöntem araştırmalarında iki yöntemin birlikte kullanılmasının; yapılacak çalışmalara birçok katkı sağlayıp, araştırmacıların düşüncelerini ve anlayışlarını genişleterek sınırlılıklarını azaltıyor olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir (Paek vd., 2022). Bu durum bizim çalışma bulgularımızı destekler niteliktedir.

Yapılan makale çalışmaları örneklem türüne göre incelendiğinde; iki çalışmanın okul öncesi öğrencileri ile gerçekleştirildiği, dört çalışmanın ilkökul öğrencileriyle, sekiz çalışmanın ortaokul öğrenciyle, bir çalışmanın ilkökul ve ortaokul öğrenciyle, bir çalışmanın ortaokul ve lise öğrencileri ile, iki çalışmanın ilkökul, ortaokul ve lise öğrencileri ile, bir çalışmanın lise öğrencileri ile ve altı çalışmanın da üniversite öğrencileri ile yapıldığı belirlenmiştir. Bu açıdan

incelendiğinde engellilere yönelik empati üzerine yapılan makale çalışmalarında en çok tercih edilen grubun ortaokul öğrencileri olduğunu söyleyebiliriz. Bu durumun nedeni olarak, Erikson, Havighurst ve Piaget gibi gelişim alanında ün yapmış kuramcılarının da belirttiği gibi birçok davranışın çocukluk döneminde kazanıldığı (Erikson, 1984; Havighurst, 1972; Piaget, 2013), kişilik gelişiminin bu dönemde biçimlendiği ve empati becerisinin de çocukluk döneminde kazandırılmasının gelecekte ortaya çıkabilecek pek çok toplumsal problemi engelleyebileceği düşünülmektedir. (Fadlillah ve Pangastuti, 2022).

Yapılan makale çalışmaları örneklem büyüklüğüne göre incelendiğinde, araştırmacıların on beş çalışmada 100 ve daha az katılımcı ile çalıştığı, on çalışmanın da 101 ve üzeri katılımcı ile çalıştığı ve çalışmaların daha çok 100 ve daha az katılımcı ile gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Yapılan çalışmaların örneklem büyüklükleri, çalışmaların yöntem bölümü ile yakından ilişkilidir. Araştırma bulguları sonucuna göre, karma yöntemlerin daha çok kullanılmasından kaynaklı; deneysel çalışmalarda uygun örnekleme araştırmacıların kolaylıkla ulaşabilecekleri örneklem elemanlarını içermekte ve sık olarak kullanılmaktadır (Creswell, 2017). Aynı zamanda literatürde bazı yazarların denek sayısının en az 30 olması gerekliliği üzerinde durması ve müdahale desenli karma yöntem çalışmalarında araştırmacıların nitel kısım için örneklem grubunu deney grubundaki bireyler arasından seçmesi bu durumun sebebi olarak düşünülmektedir (Özen ve Gül, 2007).

Yapılan makaleler çalışılan yaş grubu açısından incelendiğinde ise, on dokuz çalışmanın sıfır-on sekiz yaş aralığında, altı çalışmanın da on dokuz-otuz yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Bu manada engellilere yönelik empati üzerine yapılan makale çalışmalarının çoğunun sıfır-on sekiz yaş aralığıyla çalışmayı daha çok tercih ettiğini söyleyebiliriz. Bu durum nedeni olarak, empati duygusunun okul öncesi dönemde geliştiği, son çocukluk ve ilk ergenlik dönemlerinde de bilişsel özelliklerin kazanılmasıyla beraber belli bir düzeye ulaştığı ve bunlardan kaynaklı olarak araştırmacıların 0-18 yaş grubuyla çalışılmayı daha çok tercih ettiği düşünülmektedir (Ezquerro ve Cañete, 2023).

SONUÇ

Sonuç olarak 2009-2023 yılları arası yapılan toplam 25 bilimsel çalışmanın on dört yıllık süre içinde yeterli sayıda olmadığı, 2019 (n:3), 2021 (n:4) ve 2022 (n:4) yıllarında daha çok yapıldığı tespit edilmiştir. Yöntemsel olarak daha çok karma yöntemlerin (n:15) tercih edildiği, örneklem türüne göre yapılan çalışmaların çoğunlukla ortaokul öğrencileri (n:8) ile gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Örneklem büyüklüğünde 100 ve daha az katılımcı ile yapılan

Çalışmaların (n:15) daha çok olduğu ve çalışılan yaş grubunda ise sıfır- on sekiz yaş grubunun (n:19) daha çok tercih edildiği belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda spor bilimi alanında engellilere yönelik yapılan empati çalışmaların sayısının arttırılması, örneklem byklğinin daha geniş kitlelere yayılması gerektiği önerilmektedir.

Etik Beyanı

Bu alışma, için etik kurul iznine ihtiyaç bulunmamaktadır.

Yazar Katkıları

Bu alışma hazırlanırken tüm yazarlar eşit katkı sağlamıştır.

KAYNAKLAR

- Alpay M. R. (2021). *Farkındalık Temelli Beden Eğitimi Derslerinin İlkokul 3. Ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Bilinçli Farkındalık ile Duygusal ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Üzerine Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Anderson, J. J., Wilbers, L. E., Loepp, E. D., Malek, S. E., Scherer, K. J., & Bero, C. M. (2021). Effects of a Disability Awareness Clinic on Boy Scouts' Attitudes toward Disability. *Journal of Social Service Research*, 47(1), 1-9.
- Arslan, Y. (2016). Kim daha iyi empati kuruyor -empati üzerine mikro bir sosyolojik araştırma. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 6 (2/1), 51-64.
- Başer, D., Kırlioğlu, M., & Kırlioğlu, H. İ. K. (2019). Empati kavramına bauman çerçevesinden bir bakış. *OPUS International Journal of Society Researches*, 13(19), 2321-2344.
- Belousov, L. (2016). Paralympic Sport as a Vehicle for Teaching Tolerance Toyoung People. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 233, 46-52.
- Bindesen, Z. V. & Bindesen, M. A. (2020). İnsan, Spor ve Felsefe (Spor Felsefesine Bir Giriş), *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt 22, Sayı 4.
- Creswell, J. W., & Sözbilir, M. (2017). Karma Yöntem Araştırmalarına Giriş. Pegem Akademi.
- Derman, M. T., Türen, Ş., & Buntürk, T. (2020). Okul öncesi çocukların empati bölümleri ile annelerinin ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 336-368.
- Erikson, E. H. (1984). *İnsanın Sekiz Çağı*. (Çev: T. Bedirhan Üstün, Vedat Şar). Ankara: Birey ve Toplum Yayınları.
- Ezquerro, A., & Cañete, M. (2023). Group Analysis throughout the Life Cycle: Foulkes Revisited from a Group Attachment and Developmental Perspective. *Taylor & Francis*.
- Fadlillah, M., & Pangastuti, R. (2022). Parenting style to support the cognitive development of early childhood. *Jurnal Iqra': Kajian Ilmu Pendidikan*, 7(1), 156-163.
- Goleman, D. (2007). Duygusal zekâ (eq) neden ıq'dan daha önemlidir. B. Seçkin Yüksel(çev.). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Hacıoğlu, Y., & Suiçmez, E. (2022). STEAM education in preschool education: We design our school for our visually impaired friend. *Science Activities*, 59(2), 55-67.
- Havighurst, R.J. (1972). *Developmental tasks and education*. New York: David McKay.
- Huberman, A. M., & Miles, M. B. (1994). *Data management and analysis methods*.
- Ison, N., McIntyre, S., Rothery, S., Smithers-Sheedy, H., Goldsmith, S., Parsonage, S., & Foy, L. (2010). 'Just like you': A disability awareness programme for children that enhanced knowledge, attitudes and acceptance: Pilot study findings. *Developmental Neurorehabilitation*, 13(5), 360-368.
- Kabat-Zinn, J. (2019). *Awareness for beginner*. Pegasus Publications.
- Kocaman-Karoğlu, A. (2015). Öğretim teknolojileri alanında karma yöntem çalışmaları analizi: 2005-2015 arası. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 16(2), 353-369.
- Liu, Y., Kudláček, M., & Ješina, O. (2010). The influence of Paralympic School Day on children's attitudes towards people with disabilities. *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Gymnica*, 40(2), 63-69.
- Lloyd, A., Smith, M., Dempsey, I., Fischetti, J., & Amos, K. (2017). Short-and medium-term impacts of the just like you disability awareness program: A quasi-experimental comparison of alternative forms of program delivery in New South Wales' primary schools. *Australian Journal of Education*, 61(3), 288-304.
- McKay, C., Haegele, J. A., & Pérez-Torralba, A. (2022). 'My perspective has changed on an entire group of people': Undergraduate students' experiences with the Paralympic Skill Lab. *Sport, Education and Society*, 27(8), 946-959.
- McKay, C., Kirk, T. N., & Leake, M. (2023). "I thought it was going to be trash": rural high school students' disability-related perception change following paralympic school day. *Journal of Teaching in Physical Education*, 1(aop), 1-9.
- McKay, C., Park, J. Y., & Block, M. (2021). Exploring the variables associated with student attitudes toward inclusion in physical education after taking part in the Paralympic School Day programme. *International Journal of Inclusive Education*, 25(3), 329-347.
- Nelson, T. A., Goodchild, M. F., & Wright, D. J. (2022). Accelerating ethics, empathy, and equity in geographic information science. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 119(19), e2119967119.

- Ocete, C., Pérez-Tejero, J., Coterón, J., & Reina, R. (2022). How do competitiveness and previous contact with people with disabilities impact on attitudes after an awareness intervention in physical education?. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 27(1), 19-31.
- Özen, Y., & Gül, A. (2007). Sosyal ve eğitim bilimleri araştırmalarında evren-örneklem sorunu. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 0 (15) , 394-422.
- Özyeşil, Z. (2011). *Üniversite öğrencilerinin öz-anlayış düzeylerinin bilinçli farkındalık kişilik özellikleri ve bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmış Doktora Tezi). Konya Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Paek, B., Martyn, J., Oja, BD, Kim, M., & Larkins, R. J. (2022). Spor çalışanlarının yaratıcılığını aramak: Karma yöntemlerden oluşan bir keşif. *Avrupa Spor Yönetimi Üç Aylık*, 22 (4), 483-505.
- Pérez-Torralba, A., Reina, R., Pastor-Vicedo, J. C., & González-Villora, S. (2019). Education intervention using para-sports for athletes with high support needs to improve attitudes towards students with disabilities in Physical Education. *European Journal of Special Needs Education*, 34(4), 455-468.
- Piaget, J. (2013). *The construction of reality in the child* (Vol. 82). Routledge.
- Sezgin, M., & Şimşek, İ. (2021). Empatinin siyasal katılım üzerine etkisi: seçmenlerin sosyal medyadaki katılım davranışlarına yönelik bir araştırma. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (İnif E-Dergi)*, 6(1), 509-524.
- Uygun, S. (2019). Ergenlerin bilinçli farkındalığının yordanmasında başa çıkma stilleri, empati ve duygusal düzenlemenin rolü. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 9(55) , 1247-1279.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.